

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА МЕТОДИК ДОШКІЛЬНОЇ
І ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

МОДЕЛЮВАННЯ ПОРТФОЛІО ПЕДАГОГА

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ШКОЛОЗНАВСТВО»
для студентів педагогічного факультету**

2-ге видання, перероблене і доповнене

м. Кам'янець-Подільський
2014

УДК 37.011.3-151(075.8)
ББК 74.204.2
М 74

Рецензенти:

Карташова Л.А., доктор педагогічних наук, професор кафедри інформаційних технологій Київського національного лінгвістичного університету

Бендера Г.М., доктор педагогічних наук, професор кафедри професійної освіти та фізичного виховання Подільського державного аграрно-технічного університету

Моцик Р.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Укладач:

Бахмат, Н.В.

*Рекомендовано вченою радою
Кам'янець-Подільського Національного університету
імені Івана Огієнка.
(протокол № 1 від 30 січня 2014 року).*

М 74 Моделювання портфоліо педагога : Навчально-методичний посібник / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; уклад. Н.В. Бахмат – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2014. – 72 с.

ISBN 978-617-608-049-7

Навчально-методичний посібник підготовлено відповідно до програм і навчальних планів за напрямом підготовки 6.010102 – «Початкова освіта» для студентів денної і заочної форм навчання.

У посібнику зібрано й системно впорядковано матеріали, орієнтовані на допомогу студентам в оволодінні педагогічною технологією портфоліо

УДК 37.011.3-151(075.8)
ББК 74.204.2

ISBN 978-617-608-049-7

ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

Вступ

Конкурентоспроможність людини на ринку праці, як відомо, багато в чому залежить від її здатності опановувати нові технології, адаптуватися до мінливих умов праці, тому важливо використання технології «портфоліо вчителя» для педагогічного колективу.

Портфоліо вчителя може стати основою його мотиваційної діяльності і допомогти формуванню його особистості. «Портфель» забезпечить його можливістю індивідуальної самореалізації, а основою для цього є план самоосвіти. Самоосвіта будь-якої людини завжди виникає у відповідь на потребу в знаннях. План самоосвіти забезпечує підвищення рівня мотивації до саморозвитку, до вдосконалення професійної підготовки.

В умовах модернізації системи загальної освіти оновлюються професійні вимоги до педагогів: акцент переноситься з професійних знань на рівень професійних компетентностей та суб'єктної позиції вчителя у здійсненні професійної діяльності. Отже, повинні бути внесені зміни у зміст та форми кваліфікаційних випробувань працівників освіти, які покликані відображати сучасні цілі та завдання системи освіти.

Дуже часто чи не основним критерієм оцінки роботи педагогів вважається кількість переможців олімпіад та перемоги самого педагога в різноманітних конкурсах.

А якщо немає переможців олімпіад? А якщо не брати участі в конкурсах? Як оцінити якість роботи вчителя? Адже такі вчителі працюють не гірше!

У багатьох ситуаціях з Вами та з Вашою роботою колеги, експерти тощо зможуть познайомитися завдяки власному портфолію. Портфолію більш докладніше та ґрунтовне, ніж резюме. У ньому педагог зможе відобразити усі свої професійні досягнення, показати знання і навички, рівень володіння методикою і, навіть, сучасними інформаційними технологіями.

Наявність власного портфолію є свідченням професіоналізму й результатів педагогічної діяльності. Воно стане у нагоді для:

- атестації, працевлаштування,
- презентації на батьківських зборах,
- саморозвитку, самоосвіти і підвищення самооцінки.

Будь-яка форма та вигляд створеного портфолію (паперовий, електронний у формі папки з файлами чи презентації Microsoft Power Point, веб-сайт тощо) вимагає крім творчого підходу ще й певних умінь і знань по його створенню. Правильна структурована та оформлена презентація напрацьованого досвіду – усе це потрібно опанувати.

Портфолію є однією з найбільш наближених до реального стану форм, яка орієнтує педагога на процес самооцінювання. З його допомогою можна вирішити таку проблему, як атестація вчителя, коли педагогу необхідно здійснювати рефлексію й оцінку власної діяльності. Адже, щоби підтвердити рівень свого професіоналізму, вчителю доводиться писати самоаналіз за останні п'ять років.

Основою для складання портфолію можуть також слугувати бажання та вміння вчителя запропонувати свій позитивний досвід для ознайомлення та впровадження в педагогічну практику. Адже не секрет, що в діяльності педагога настає такий момент, коли йому є чим поділитися з іншими, та він бажає робити це.

Історична довідка

Поняття «портфолію» прийшло із Західної Європи в XV-XVI ст. У епоху Відродження архітектори представляли замовникам готові роботи і нариси своїх будівельних проектів у особливій теці, яку і називали «порт фолію». Документи, представлені в цій теці, дозволяли скласти враження про професійні якості претендента.

Що ж означає слово портфолію, вжите стосовно методики шкільного навчання?

Як методичний термін це слово вперше прозвучало в США у 80-х роках минулого століття. Пізніше технологія з такою назвою здобула популярність у Канаді, згодом її почали застосовувати в школах Японії та Європи. Відтак шкільне портфолію охрестили одним з основних трендів (*curricularen «Toptrends»*) сучасної шкільної освіти.

Американське портфолію

Що являє собою так зване шкільне «американське» портфолію? Його мета: на основі зібраних і систематизованих найкращих робіт кожного старшокласника виявити його здібності й таланти, розвивати в учня навички самооцінювання.

«Американське портфолію» вміщує автобіографічний нарис, історію сім'ї школяра, перелік виняткових подій його життя, визначені самим учнем цінності та сформульовані ним самим цілі – і на найближчий час, і на віддалений термін. У портфолію зафіксовано вияви лідерських якостей учня як у школі, так і поза нею, перелічено виконані школярем суспільно корисні справи, названо його досягнення в навчанні. І головне: у портфолію зберігаються найбільш вдалі, на погляд самого учня, письмові роботи.

Учителям таке портфолію школяра дає можливість краще зрозуміти його особистість і збагнути, які завдання й навчальні курси здійснюють на нього найбільший вплив. Портфолію ведуть одночасно з кількох предметів, проте контролює його ведення вчитель рідної мови. На-

прикінці кожного семестру портфоліо оцінюється за допомогою спеціально розробленого оцінного листа. У кінці навчального року школярі представляють свої портфоліо на спеціальній конференції. Закінчивши школу, кожен випускник одержує укладене ним портфоліо з відповідними рекомендаційними листами.

Європейське мовне портфоліо

Мета Європейського мовного портфоліо – стандартизація вимог до вивчення, викладання й оцінювання досягнень у галузі вивчення іноземних мов громадянами європейських країн. Дуже важливою в роботі над портфоліо є взаємодія між учнем і вчителем. У процесі спільної діяльності визначаються цілі навчальної роботи школяра й виробляються критерії її оцінювання.

На думку більшості методистів, такий підхід до ведення мовного портфоліо виводить його за межі лише альтернативного способу оцінювання навчальних досягнень школяра. Європейське мовне портфоліо – важливий елемент модернізації мовної освіти. **Головне тут – не оформлення портфоліо: по суті, воно є лише побічним явищем процесу навчання, який навколо такого портфоліо вибудовується.**

Європейське мовне портфоліо має реалізувати дві функції:

- **соціальну** – подібно до портфоліо художника, воно демонструє здібності й можливості свого укладача. Не замінюючи атестата, диплома чи сертифікатів, портфоліо є суттєвим до них доповненням, оскільки містить важливу додаткову інформацію про свого власника;
- **педагогічну** – сприяє розвитку мисленнєвих здібностей та самооцінки кожного школяра, а також розвитку автономності учня в навчанні мови (кількох мов) упродовж усього життя.

Європейське мовне портфоліо: структура

Відповідно до прийнятих Радою Європи стандартів, Європейське мовне портфоліо має три складові:

Мовний паспорт (Language Passport), *Мовну біографію* (Language Biography) та *Досьє* (Dossier).

ЄВРОПЕЙСЬКЕ МОВНЕ ПОРТФОЛІО		
Мовний паспорт	Мовна біографія	Досьє
<ul style="list-style-type: none"> • фото учня; • його анкетні дані; • автобіографічні записи (резюме), самохарактеристику (інформацію про риси характеру, захоплення, хобі); • таблиці оцінки та самооцінки мовних та мовленнєвих компетенцій (стосовно всіх чотирьох видів мовленнєвої діяльності), складені у відповідності до Європейської шкали оцінювання рівнів сформованості таких компетенцій; • критерії оцінювання навчальних досягнень учня; • самооцінка володіння мовою, здійснена самим учнем 	<ul style="list-style-type: none"> • план роботи з навчального предмета на семестр або рік (індивідуальний навчальний план); • коментарі самого учня щодо кожної з робіт, зібраних у досьє (пояснення важливості для нього її виконання; пояснення, яку мету учень ставив і якої мети досяг; чого навчився, що зрозумів, як виконання роботи змінило його); • таблиця (табел) оцінювання вчителем рівня володіння учнем мовою і мовленням (заповнюється у вигляді графіка із зазначенням виду мовленнєвої діяльності, що оцінюється); • таблиця (табел) самооцінки учнем власних навчальних досягнень; • відгуки однокласників та батьків про роботи учня 	<ul style="list-style-type: none"> • вибрані й систематизовані самим учнем творчі роботи різних жанрів: відгуки на прочитану книжку, прослухану радіопередачу, переглянутий кінофільм або спектакль, реферати, тексти доповідей, оповідання, поезії, сценарії тощо); • матеріали творчих (індивідуальних і групових) проєктів: мультимедійні презентації, колажі, слайдфільми, відео (не лише зі шкільної, а й позашкільної мовної діяльності); • пам'ятки, рекомендації щодо розвитку навчальних навичок (уміння організувати роботу, пришвидшити темп читання або письма, алгоритм роботи над твором і т. ін.), термінологічний словник; • результати участі в олімпіадах, конкурсах, фестивалях, конференціях, грамоти, дипломи, інші форми визнання досягнень учня

ПОРТФОЛІО: ПОНЯТТЯ, МЕТА, ФУНКЦІЇ, ТИПИ

Етимологія та дефініція поняття

За останні півтора десятиліття важливе місце у педагогічному словнику посіло поняття «портфоліо». Це поняття прийшло в освіту і науку із політики і бізнесу, теорії менеджменту (метод портфоліо – *performance portfolio or portfoliac assessment*).

Етимологія терміна «портфоліо»

Портфоліо від англійського терміну *portfolio* – портфель, тека для важливих документів.

Портфоліо (від франц. *porter* – описувати, формулювати, нести и *folio* – аркуш, сторінка) – досье, збірка досягнень. (*Словник іншомовних слів*.)

Портфоліо в перекладі з італійської означає «папка з документами», «папка спеціаліста». Це спосіб фіксування, накопичення й оцінки творчих досягнень.

Портфоліо – 1. Визитная карточка, т.е. совокупность сведений о человеке, организации; 2. Досье, т.е. собрание документов, фотографий, образцов работ. (*Новейший словарь иностранных слов и выражений*.)

Портфоліо – 1. Папка для важливих справ, документів. 2. Набір документів, зразків робіт, фотографій та ін., які дають уявлення про запропоновані працевлаштування (замовнику) можливості, послуги спеціаліста, про його досвід в обраному напрямку. (*Український тлумачний словник*.)

Сьогодні існує багато визначень сутності цього поняття. Досить велика їх кількість належить до галузі освіти. Зміст цих дефініцій можна звести до декількох варіантів, де портфоліо це:

- засіб (інструмент, метод, форма) оцінювання ефективності (результативності) будь-якої достатньо тривалою у часі та складної за змістом діяльності;

- зібрання зразків робіт і документів, що підтверджують результати діяльності та ілюструють можливості й досягнення власника портфоліо;
- комплект матеріалів, які відповідно до поставленої мети систематизують та ілюструють процес безперервної самооцінки і корекції результатів та досягнень;
- технологія саморозвитку і самовдосконалення;
- засіб мотивації і стимулювання творчої активності і самоосвіти;
- засіб самопрезентації і кар'єрного зростання;
- показ досягнень в управлінській і педагогічній діяльності;
- засіб моніторингу й оцінювання професійного розвитку;
- відповідним чином формалізований та спеціальним чином скомпонований комплекс документальних матеріалів (довідок, звітів, протоколів, публікацій, рефератів, курсових та дипломних робіт, дисертаційних робіт, нормативних документів, фото-, кіно-, відео-, аудіоматеріалів в паперовому та електронному вигляді).

У зарубіжній літературі портфоліо визначається як «колекція робіт і результатів особистості, що демонструє її зусилля, прогрес і досягнення в різних сферах».

Портфоліо педагога – цілеспрямована колекція кращих робіт та результатів педагога, яка демонструє їхні зусилля, прогрес, досягнення в одній або декількох галузях діяльності.

Портфоліо педагога – це набір матеріалів, що демонструє вміння вчителя вирішувати завдання своєї професійної діяльності, вибирати стратегію і тактику професійної поведінки та призначений для оцінки рівня професіоналізму працівника.

Мета створення портфоліо

Мета створення портфоліо – визначення динаміки значимих самоосвітніх результатів у цілому, забезпечення

відслідковування індивідуального прогресу вчителя в широкому освітньому контексті, демонстрація його здібності до практичного застосування освітніх напрацювань.

Портфоліо дозволяє вирішити ряд завдань методичної роботи:

- розвинути і постійно підтримувати мотивацію, готовність педагога до свідомої ефективної цілеспрямованої самоосвіти;
- розвинути рефлексивну і самооцінювальну діяльність, поширити можливості самонавчання;
- прискорити процес оцінювання, визначаючи діапазон професійних можливостей учителя;
- фіксувати зміни й зростання за певний час;
- забезпечити неперервність самоосвіти;
- сприяти персоналізації післядипломної освіти вчителя у міжкурсовий період, підвищенню рівня його методичної культури.

Філософія портфоліо полягає в тому, що передбачається зсув акценту з оцінки на самооцінку, з того, чого вчитель або учень не знає і не вмє, на те, що він знає і вмє досить добре. Основний сенс портфоліо – «показати все, на що ти здатний».

Педагогічна філософія портфоліо передбачає:

- інтеграцію кількісної і якісної оцінок; суттєвим аспектом використання портфоліо може стати відхід від формального уявлення певного набору документів і збалансована презентація як формалізованих даних досягнень педагога, так і наочних прикладів, продуктів його діяльності;
- зміщення акценту на досягнення, успіх; портфоліо також дозволяє педагогові більш широко й різноманітно презентувати свої досягнення, вміння та напрями діяльності; в зарубіжній традиції портфоліо визначається як «колекція робіт і результатів працівника, яка демонструє його зусилля, прогрес і досягнення в професійній діяльності»;

- перенесення акценту на самооцінку; портфоліо – одна з найбільш наближених до реального стану форм, яка орієнтує педагога на процес самооцінювання.

Приватні цілі створення портфоліо

Створення і просування портфоліо переслідує також *ряд приватних цілей*:

1. Прослідити еволюцію професійної педагогічної діяльності конкретного вчителя.
2. Систематизувати навчальні матеріали і напрацювання для демонстрації адміністрації закладу та ін.
3. Продемонструвати досягнення менш досвідченим колегам.
4. Запропонувати спосіб організації того або іншого навчального курсу.
5. Послужити підґрунтям для участі в конкурсних і грантових програмах.
6. Сприяти розширенню методичного діапазону освітнього закладу.

Функції портфоліо

Варіант 1

- Накопичувальна – фіксація досягнень в хронологічному порядку.
- Презентаційна – для участі в конкурсних процедурах.
- Рефлексивна – зібраний матеріал завжди допоможе описати власний досвід, зупинитися на деталях, узагальнити матеріал.
- Проектна – матеріали портфоліо після узагальнення і аналізу можуть служити підставою для планування подальшої діяльності.

Варіант 2

- Діагностична – фіксує зміни і зростання за певний період часу.
- Цілепокладання – підтримує методичні цілі.

- **Мотиваційна** – заохочує результати викладачів.
- **Змістовна** – розкриває весь спектр виконуваних робіт.
- **Розвивальна** – забезпечує безперервність процесу діяльності від року до року.
- **Рейтингова** – показує професіоналізм педагогів.

Варіант 3

Накопичувальна – набір матеріалів, що демонструє уміння вчителя вирішувати завдання своєї професійної діяльності, вибирати стратегію і тактику професійної поведінки і призначений для оцінки рівня професіоналізму працівника.

Модельна – відображає динаміку розвитку вчителя, показує результати самореалізації, демонструє стиль викладання, допомагає проводити рефлексію, спланувати діяльність.

Стимулююча – портфоліо забезпечує накопичення інформації, необхідної для того, щоб:

- реально представити результати своєї праці;
- побачити свої резерви;
- мати стимул-реакцію до безперервного самоудосконалення.

Типи портфоліо

Тип портфоліо – це певна форма автентичного оцінювання особистих досягнень і освітніх результатів, що розрізняється по цілями, структурою, компонентному складу, передбачуваними результатами.

В залежності від мети створення конкретного портфоліо:

- портфоліо–власність чи особистий (збирається для себе);
- портфоліо–звіт (збирається для презентації, виступу, творчого звіту);
- портфоліо-самооцінка.

Портфоліо-власність можна назвати професійним портретом педагога. Ідеальний варіант особистого портфоліо – комплексний, тобто вміщує в собі всі типи. Крім

цього, доцільно включити так званий портрет, який краще всього розмістити в самому початку.

Портрет розповідає про особистість педагога. Його пропонується виконувати у формі резюме. Акцент у резюме необхідно зробити на наявному досвіді вчителя в самоосвіті, у використанні в своїй практиці сучасних інформаційних технологій, проектувальної діяльності.

В особистому портфоліо можна розмістити результати тестування та лист самооцінки професійних умінь і навичок.

Портфоліо-звіт містить індивідуальні поточні роботи, щоденник для зовнішнього користувача. Ціль цього типу портфоліо – показати, що вчитель упорався із творчим дослідженням.

Портфоліо-самооцінка містить як результати діяльності вчителя, так і зауваження адміністрації школи, атестаційної комісії. Демонструє позитивні та негативні сторони роботи педагога, слугує прогнозу й корекції.

За змістом готуються:

- **Тематичний портфоліо** містить матеріали стосовно роботи з однієї теми.
- **Портфоліо досягнень** містить кращі роботи, направлення, свідоцтва ефективної діяльності.
- **Рефлексивний портфоліо** містить матеріали й оцінку (самооцінку) досягнення цілей, особливостей якості роботи з різними джерелами інформації, роздумів, відчуттів, сприймань.
- **Проблемно орієнтований портфоліо** містить матеріали, що відображають цілі, процес і результат вирішення проблеми.
- **Представницьке портфоліо** готується як підтвердження майстерності за окремими напрямками самоосвіти. Містить кращі закінчені роботи, фото, відеозаписи, матеріали на електронних носіях. Обов'язковим є письмовий аналіз.

- *Портфоліо інформаційне* – форма організації роботи з інформаційними матеріалами.
- *Портфоліо документації або «робочий» портфоліо* демонструє професійний розвиток і зростання спеціаліста, містить усі матеріали, починаючи від теми самоосвіти до практичного застосування і результату. Молодим учителям можна розпочати зі створення такого виду портфоліо, який може містити і слабкі роботи.

Найбільш уживана класифікація типів портфоліо:

Портфоліо документів – портфель сертифікованих (документованих) індивідуальних досягнень. Подібна модель передбачає можливість як якісної, так і кількісної оцінки матеріалів. Містить перелік і оцінки сертифікатів, що входять до його складу. Документи або їх копії можуть бути поміщені в додатку до портфоліо. **Переваги:** Можливість як якісної, так і кількісної оцінки матеріалів портфоліо. **Недоліки:** Не видно процесу індивідуального розвитку, різноманітності творчої активності, інтересів і т.п.

Портфоліо робіт (процесу або показовий) – збірка різних творчих, проектних, дослідницьких робіт, а також опис основних форм і напрямів професійної і творчої активності: участь у наукових конференціях, конкурсах, проектах тощо. **Переваги:** Якісна оцінка по параметрах повноти, різноманітності і переконливості матеріалів, якості представлених робіт; уявлення про динаміку професійної й творчої активності, спрямованості інтересів. **Недоліки:** Якісна оцінка портфоліо доповнює підсумкову, але не може входити до рейтингу як сумарна складова.

Портфоліо відгуків – включає:

- 1) самооцінку своїх досягнень, самоаналіз різних видів професійної діяльності і її результатів, резюме, планування майбутніх освітніх етапів, а також
- 2) відгуки, представлені колегами-вчителями, батьками, керівництвом та ін. Може бути представлений у вигляді текстів висновків, відгуків, рецензій, есе,

резюме, рекомендаційних листів. **Переваги:** можливість включення механізмів самооцінки, що підвищує міру усвідомленого вибору подальших напрямів як професійного, так і самовдосконалення. **Недоліки:** Складність формалізації і обліку зібраної інформації. Не видно процесу індивідуального розвитку, різноманітності творчої активності, інтересів тощо.

Портфоліо процесу – матеріали, що характеризують освітній процес:

- авторські матеріали – методична і дидактична системи;
- освітні технології;
- навчальні програми і плани курсів за вибором, спекурсів, факультативів;
- освітні проекти, методичні рекомендації;
- уживані в навчально-виховному процесі технології, у тому числі інформаційно-комунікаційні та комп'ютерні, методики, методи, засоби;
- диференціація й індивідуалізація освітнього процесу;
- робота з обдарованими дітьми тощо.

Портфоліо результатів – якісні й кількісні безпосередні й опосередковані показники результатів роботи педагога:

- рівень професійно-педагогічної підготовки,
- рівень професійно-педагогічної діяльності,
- рівень професійно-педагогічних результатів — особистісне зростання педагога,
- рівень розвитку його учнів, об'єктивність оцінки результатів діяльності.

Портфоліо методичний – методичні матеріали, що свідчать про професіоналізм педагога, зібрані або створені ним самим. Найбільш повно розкриває діагностичну діяльність вчителя та містить такі складові:

- зразки анкетування, тестування, співбесід з дітьми та їх батьками,
- розробки проведення виховні години,
- розробки індивідуальних, групових та фронтальних бесід тощо.

Всередині практико-результативної діяльності можна виділити такі види портфоліо, як:

За видом діяльності	За призначенням
Практико-орієнтовані	мета – аналіз практичної діяльності
Проблемно-орієнтовані	засіб підвищення якості вирішення проблеми
Проблемно-пошукові	використовуються для збору і систематизації матеріалу у зв'язку з написанням реферату, наукової роботи, підготовкою до конференції
Тематичні	присвячені аналізу, розробці різних аспектів теми

СКЛАД ПОРТФОЛІО

За складом портфоліо бувають прості і комплексні.

Прості – це тематичні портфоліо: документальні, процесуальні.

Комплексні портфоліо відображають декілька позицій:

- відгуки і результати;
- процеси і результати.

Практика роботи установ освіти свідчить про те, що педагоги найчастіше використовують комплексні портфоліо, що дозволяє їм забезпечувати системність того або іншого виду діяльності, який реалізовується. Склад портфоліо визначається конкретними завданнями, які ставить перед собою або сам педагог, або керівництво.

Нові форми портфоліо

Спектр діяльності сучасного педагога може бути настільки широким, що поєднати всі результати навчальної-виховної та самоосвітньої діяльності в одному документі просто не можливо. У цьому випадку необхідністю стає створення електронного портфоліо, що об'єднує весь спектр роботи педагога та презентує різноманітні аспекти його діяльності.

20 років тому портфоліо існувало лише в паперовому варіанті. Сьогодні до нього додалися як мінімум ще дві форми існування. Це:

1. Електронне портфоліо
2. Електронне онлайн портфоліо або веб-портфоліо.

Сенсу заперечувати ефективність «Е-портфоліо» немає. Це швидко, зручно, надійно. Не завжди дешево. Але плюсів більше. Це вже зрозуміли і Штати, і Європа.

Таким чином, на сьогодні перелік нових форм портфоліо складається з таких:

- Електронне портфоліо.
- Веб-портфоліо.
- Паспорт компетенцій і кваліфікації.
- Європейський мовний портфоліо (єдиний європейський зразок, прийнятий Радою Європи).

Паперовий еквівалент портфоліо являє собою папку з документами, то електронний портфоліо демонструється у вигляді файлів на flash-накопичувачах, CD, HDD та інших носіях інформації.

Електронне портфоліо педагога є формою Інтернет-підтримки його діяльності. Кожен учитель зіштовхується з необхідністю створення навчально-методичного пакета (портфоліо) по предметній дисципліні, яку він викладає.

Веб-портфоліо – це веб-сторінка або веб-сайт педагога, що використовується ним для зберігання результатів проектно-дослідницької діяльності, особистих досягнень, наприклад результатів участі в конкурсах, семінарах тощо.

Рекомендації зі створення й використання «портфоліо» вчителя.

Варіанти структури портфоліо

У портфоліо вчителя повинні воедино зливатися особисті педагогічні ідеї і переконливі засоби підтвердження їх ефективності. У жодному випадку портфоліо педагога не є безладним звалищем усіх будь-коли розроблених тестів, уроків, курсів.

До відома

Такий феномен як розкручування портфоліо вчителів у США пояснюється ефективністю ідей портфоліо як візитної картки викладача. Сьогодні більше 1000 американських шкіл і внз активно використовують портфоліо як міру спроможності (рус. – состоятельности) педагога незалежно від дисципліни, будь то математика, англійська мова або фізика.

Принципи формування структури портфоліо

Немає загальноприйнятої моделі портфоліо. Кожен із нас – індивідуальність, у кожного свої інтереси й потреби, своє бачення навколишньої дійсності, а це означає, що у кожного своє уявлення про те, що повинен містити портфоліо. Окрім цього велику роль у формуванні портфоліо грає специфіка навчальної дисципліни, в рамках якої воно створюється. Та все ж є загальні елементи, компоненти портфоліо, які можна прослідити в будь-яких дисциплінах. Ось вони:

1. Інформація «від себе» – формулювання педагогічної філософії педагога, опис використовуваних методик, вказівка дисциплін, що розробляються, представлення освітніх цілей і завдань.
2. Інформація «від інших» – відгуки колег, учнів, батьків про курси, навчальні програми, тести, стиль проведення занять, позашкільну діяльність і так далі.
3. Приклади навчальних заходів – досягнення учнів, результати дослідницької роботи учнів, приклади есе і так далі.

Матеріали, що підкріплюють педагогічні принципи вчителя, є такими:

1. Свідоцтво співпраці з колегами, яка призвела до підвищення ефективності їхньої роботи.
2. Відеозапис типового заняття викладача

3. Матеріали, що підтверджують ефективне використання технічних засобів навчання, наприклад, комп'ютера, аудіо- і відеоапаратури та ін.

Підсумовуємо деякі принципи складання портфоліо вчителя:

1. Об'єм портфоліо вчителя не повинен перевищувати 8-10 сторінок + додаток (за деякими рекомендаціями загальний обсяг сягає 70 стор.).
2. Портфоліо вчителя – це не втілення успіху, а матеріал, що відображає всі боки його роботи. Експериментальна робота, навіть не зовсім вдала, може свідчити про дослідницьку натуру педагога.
3. Організація інформації в портфоліо педагога підкоряється двом основним правилам: послідовність і ясність.
4. Усі заявлені педагогічні вміння підтверджуються прикладами здійснених викладачем заходів.
5. Грамотно складене портфоліо вчителя відповідає в першу чергу на питання «Як?», і тільки потім на питання «Що?».

Приклад структури-плану портфоліо вчителя

Приклад портфоліо вчителя у вигляді плану виглядає таким чином:

1. Виконувані обов'язки
2. Формулювання педагогічної філософії викладача
3. Цілі, стратегії, методології
4. Опис навчальних курсів
5. Засоби вдосконалення педагогічної діяльності (конференції, курси підвищення кваліфікації, майстер-класи)
6. Результати діагностики учнів по заявлених навчальних програмах
7. Приклади досягнень учнів.
8. Намічені професійні перспективи
9. Додатки, що підкріплюють заявлені раніше положення.

Класична структура портфоліо

Аналіз існуючих у літературі поглядів на структуру портфоліо вчителя доводить, що сьогодні найбільш поширеною в педагогічній практиці є приблизно така *структура портфоліо*:

- титульний аркуш,
- зміст,
- творча візитка автора,
- стисла трудова біографія,
- педагогічне кредо,
- тема портфоліо,
- мета ведення портфоліо,
- мета й основні завдання професійної діяльності автора на конкретний період,
- авторські документи та матеріали з досвіду роботи,
- рефлексивні записки з аналізом процесу індивідуального або колективного розвитку, творчої активності і найраціональніших форм роботи, засобів досягнення поставленої мети.

На думку багатьох авторів, у більш спрощеному вигляді структура портфоліо може складатися з чотирьох розділів з приблизно такими назвами:

- «Портрет» – призначений для надання інформації про автора портфоліо;
- «Колектор» – у цьому розділі зібрані матеріали, автором яких не є власне автор портфоліо;
- «Робочі матеріали» – містить всі ті матеріали, які створені й систематизовані автором портфоліо;
- «Досягнення» – у ньому знаходяться ті матеріали, які, на думку автора, відображають його кращі результати і демонструють успіхи.

Структура портфоліо творчого педагога

Варіант 1.

1. Статус учителя.
2. Особиста карта вчителя.

3. Професійна автобіографія.
4. Посади і призначення.
5. План по самоосвіті.
6. Суспільна діяльність.
7. Результати навчальної діяльності.
8. Використання сучасних освітніх технологій.
9. Інноваційна діяльність.
10. Узагальнення і поширення власного досвіду.
11. Факти, гідні згадки.
12. Сертифікати індивідуальних досягнень.
13. Відгуки.
14. Публікації.

Варіант 2

1. «Інновації у професійній діяльності»,
2. «Творчий саморозвиток»,
3. «Участь у роботі педагогічних об'єднань»,
4. «Пошуково-дослідницька робота»,
5. «Публікації»,
6. «Авторські програми»,
7. «Творчі та навчальні досягнення учнів»,
8. «Узагальнення досвіду»,
9. «Навчально-методичне забезпечення педагогічного процесу»,
10. «Самоосвіта»,
11. «Позакласна робота».

Варіант 3

1. Навчальні досягнення учнів.
2. Позаурочні предметні досягнення учнів.
3. Результати діяльності як класного керівника.
4. Результати внутрішньошкільного контролю.
5. Методична робота.
6. Узагальнення і розповсюдження власного педагогічного досвіду.
7. Участь у професійних конкурсах.

8. Підвищення кваліфікації і професійна підготовка.
9. Самоосвіта.
10. Ступені професійної кар'єри всередині освітнього закладу.
11. Оцінка професійної діяльності педагога (шкільний, районний, міський, обласний рівні та державні нагороди).

Приклади структур портфоліо

Варіант 1

Титульна сторінка (П.І.Б. педагога, посада, місце роботи).

Розділ 1. «Загальні відомості про педагога» (Дата народження, освіта, спеціальність, стаж роботи, педагогічний стаж, кваліфікаційний розряд, нагороди).

Розділ 2. «Коментар до «портфелю». Коментар до «Портфелю» має бути вдумливий, що відображає власні думки педагога щодо його діяльності, що дає повну картину творчого зростання педагога. Він може бути представлений у вигляді окремого листа читачеві, або виступу, або стислого параграфу з викладом своїх думок, есе, пояснювальної записки і т. д.

Розділ 3. «Вміст портфелю» (Документи, творче досьє, діагностика успішності вчителя).

Документи. У цьому підрозділі знаходяться офіційні документи, що підтверджують його індивідуальні досягнення (Сертифікати, дипломи, грамоти, відомості про курси підвищення кваліфікації та інше).

Творче досьє представляє собою зібрання різних творчих, проектних, дослідницьких робіт педагога, а також опис його авторських методик, розробок, програм; основні напрямки його творчої активності: участь у наукових конференціях, конкурсах, педагогічних читаннях, проходження курсів підвищення кваліфікації, карта творчого зростання та інше.

Примірний зміст розділу:

- тема самоосвіти та етапи її дослідження;

- курси підвищення кваліфікації;
- дослідні роботи та реферати;
- проектні роботи;
- творчі роботи (доповіді, сценарії відкритих уроків і позакласних заходів тощо);
- авторські програми, методики.

Діагностика успішності педагога. Цей розділ містить результати оцінки та самооцінки педагога:

- особистості педагога;
- педагогічної діяльності;
- педагогічного спілкування;
- якості освітнього процесу (аналіз роботи за 3 роки, результати діагностики навчально-виховного процесу, результати анкетування батьків з різних питань, дипломи про участь і перемоги в різних конкурсах).

Варіант 2

Титульний лист: прізвище, ім'я, по-батькові педагога, повна назва освітнього закладу, в якому працює педагог, посада, назва ВНЗ, закінченого педагогом; стаж роботи в даному навчальному закладі; наявні нагороди; кваліфікаційна категорія; вік дітей, з якими працює педагог; період, за який представлені документи і матеріали; особистий підпис педагога. У правому верхньому кутку титульного аркуша вміщується малюнок довільних розмірів і характеру.

Розділ 1. «Офіційні документи».

У цьому розділі містяться всі наявні у педагога сертифіковані документи, що підтверджують його індивідуальні досягнення: дипломи лауреатів та учасників конкурсів, грамоти, листи подяки, сертифікати, гранти (документи про отримання) і т. д.

Перелік документів, що засвідчується підписом керівника і печаткою ЗНЗ. (Номер, назва документа, зміст, ким виданий, коли виданий; можна додати копії документів).

Розділ 2. Дані про підвищення кваліфікації і професійної підготовки:

- назва творчої групи, в якій працює (працював) педагог;
- тема, над якою працює група педагогів;
- тема, над якою працює педагог в рамках групипедагогів;
- терміни роботи.

Розділ 3. Робота педагога з узагальнення та поширення власного педагогічного досвіду.

1. Наявність власної системи методичних розробок. (Номер, назва роботи, тема, обсяг, час написання).
2. Наявність публікацій з проблем навчання, розвитку, виховання дітей. (Назва роботи, тема, обсяг, час написання, орган видання).
3. Участь у проведенні майстер-класів, круглих столів, конференцій, стажувань. (Форма представлення досвіду, тема, рівень: на рівні закладу, міста, області, термін).
4. Розробка і реалізація авторських концепцій, програм, проектів. (Вид творчої роботи, тема, напрям, ідея).
5. Участь в інноваційній діяльності. (Форма участі, зміст роботи, результативність роботи. Матеріали, що підтверджують дані, занесені в таблицю, по можливості додаються).

Розділ 4. Участь у міських, обласних і всеукраїнських професійних конкурсах (Назва конкурсу, терміни, результат).

1. Участь у професійних конкурсах в освітній установі.
2. Участь у міських фахових конкурсах.
3. Участь у обласних професійних конкурсах.
4. Участь у всеукраїнських професійних конкурсах.
5. Участь у міських (обласних) конференціях, конкурсах, проектах.

Розділ 5. Використання сучасних освітніх технологій. (Назва технології, що використовується. Групи, в яких використовується технологія. Обґрунтування застосування, наявний або прогнозований результат).

Розділ 6. Показ позитивної динаміки досягнень молодших школярів.

Динаміка досягнень вихованців за останні три роки. Напрями педагогічного аналізу:

- аналіз захворюваності дітей в класі;
- рівень розвитку дітей;
- педагогічний аналіз освоєння школярами програмою навчання і виховання;
- аналіз участі дітей у конкурсах міського рівня.

Варіант 3

Розділ 1. Загальні відомості: прізвище, ім'я, по батькові; освіта; спеціальність; кваліфікація; стаж педагогічної роботи; освітня установа; займана посада.

Розділ 2. Самоосвіта педагога: тема самоосвіти і матеріали що входять до неї; курси підвищення кваліфікації; участь у конференціях, круглих столах, семінарах; участь в експериментальній роботі.

Розділ 3. Досягнення педагога: грамоти, подяки, нагороди, звання.

Розділ 4. Методична робота: участь у методичному об'єднанні навчального закладу, міста; навчальні програми (державні, авторські); конспекти занять; самоаналіз занять; методичні розробки; мультимедійні розробки педагога (презентації).

Розділ 5. Поширення передового досвіду: відкриті заняття; виступи на семінарах, конференціях; матеріали виступів, тексти доповідей на міських семінарах, методичних об'єднаннях; публікації.

Розділ 6. Досягнення вихованців: аналіз захворюваності; рівень розвитку дітей; рівень освоєння програми (результати діагностики); результати участі у конкурсах, виставках.

Варіант 4

Розділ 1. «Загальні відомості»

(Дата народження, освіта, спеціальність, стаж роботи, педагогічний стаж, кваліфікаційна категорія, перелік нагород, дипломів, сертифікатів).

Розділ 2. «Програмний банк педагога»

(Базисна і варіативні програми, гуртки, студії, додаткові заняття).

Розділ 3. «Творче досє» Включає підрозділи:

- публікації;
- курси підвищення кваліфікації;
- тема самоосвіти і її реалізація;
- участь у методичних заходах навчального закладу;
- участь у заходах міського, регіонального, всеукраїнського рівня (наукові конференції, конкурси та інше);
- збори різних творчих, проектних, дослідницьких робіт педагога;
- сценарії відкритих занять, позакласних заходів;
- опис авторських програм, методик і розробок

Розділ 4. «Методичне обладнання» (Дидактичний матеріал, предметно розвивальне середовище).

Варіант 5

Розділ I Загальні відомості про педагога

Розділ II Рівень професійних знань та умінь

1. Рівень професійних знань педагогічного працівника
 - 1.1. Підвищення кваліфікації за останні п'ять років. (Дата, тема, місце, копії документів).
 - 1.2. Наявність індивідуальної програми самоосвіти. (Програма самоосвіти, у міжатестаційний період датувати по роках).
 - 1.3. Виступи на засіданнях методичних об'єднань, педрадах, нарадах, семінарах, конференціях. Тези виступів. (Дата, форма, тема, мета, завдання, місце, рівень).
2. Рівень професійних умінь педагогічного працівника.
 - 2.1. Участь в експериментальній роботі (так/ні) на рівні ЗНЗ, на міському рівні, на обласному рівні.
 - 2.2. Створення методичних посібників, дидактичного матеріалу, розробка методичних рекомендацій,

цій, перспективних планів та ін. на міському рівні на обласному рівні. Створені матеріали та експертні висновки до них (на електронному або паперовому носії).

- 2.3. Узагальнення та поширення педагогічного досвіду: відкриті заняття, майстер-класи і тому подібне. (Дата, форма, тема, мета, завдання, місце, рівень. Система роботи з узагальнення досвіду: перспективний план, програми, конспекти занять та інше (на електронному або паперовому носії).

Розділ III Характеристика результатів діяльності педагога.

1. Рівень засвоєння програмного матеріалу. (У міжатестаційний період по роках. Аналіз засвоєння дітьми програмного матеріалу та рівня їх розвитку може бути у вигляді діаграми, таблиці з відсотками та інше).
2. Рівень розвитку дітей. (У міжатестаційний період по роках).
3. Рівень предметно-розвивального середовища. (У міжатестаційний період. Наявність авторських підходів до побудови предметно-розвивального середовища).
4. Взаємодія з сім'єю. (Вказати ефективні форми роботи з сім'єю. Система роботи: мета, перспективне планування, узагальнений досвід роботи та інше. Конспекти заходів з використанням ефективних форм взаємодії з сім'єю (на електронному або паперовому носії).
5. Робота педагога щодо охорони життя та здоров'я дітей:
 - наявність (відсутність) надзвичайних подій (згідно з «Інструкції з організації охорони життя і здоров'я дітей»);
 - наявність (відсутність) випадків дитячого травматизму (у порівнянні із середнім показником міським), у міжатестаційний період (по роках);
 - показники захворюваності дітей у класі, у міжатестаційний період (по роках).

6. Участь у фестивалях, конкурсах, оглядах, спортивних змаганнях, виставках з зазначенням результатів (сумарно за 3 роки) на міському рівні, на обласному рівні.
7. Надання додаткових послуг: гуртки, клуби, секції і т.д., у міжзатестаційний період по роках (Форма, назва, план, програма роботи).
8. Кількість публікацій, що ілюструють педагогічний досвід (сумарно за 3 роки) на міському рівні, на регіональному рівні. Копії публікацій, із зазначенням вихідних даних.
9. Наявність державних і галузевих заохочень (нагород, грамот, подяк, звань) на міському рівні, на обласному рівні. Копії нагородних документів.
10. Участь педагогів у професійних конкурсах, оглядах і т.д. (Назва конкурсу, рівень, рейтинг учасника).

Структура методичного портфоліо

Варіант 1

Згідно з чинним Типовим положенням про атестацію педагогічних працівників, атестація проводиться на основі узагальнення результатів роботи педагогів, експертної оцінки рівня їх кваліфікації, професійної компетентності, продуктивності і якості педагогічної діяльності та результатів кваліфікаційних випробувань.

Завданням першого (кваліфікаційного) етапу атестації є оцінка рівня професійної компетенції педагога, яка складається з професійних знань, умінь і навичок, набутих професійних способів діяльності (професійних компетентностей) та суб'єктної позиції педагога як професіонала, що виражається в умінні ставити цілі та вирішувати завдання своєї професійної діяльності, вибирати тактику і стратегію професійної поведінки, що передбачає «особистісний розвиток і вдосконалення педагога».

Розділ I. Загальні відомості про вчителя.

Цей розділ дозволяє судити про процес індивідуального розвитку педагога:

- прізвище, ім'я, по батькові, рік народження;
- копії документів про освіту (що і коли закінчив, отримана спеціальність, кваліфікація за дипломом);
- трудовий і педагогічний стаж, стаж роботи в даному загальноосвітньому навчальному закладі;
- копії документів, що підтверджують підвищення кваліфікації, наявність вчених та почесних звань і ступенів;
- копії документів про найбільш значимі урядові винагороди, грамоти, листи подяки;
- копії дипломів різних конкурсів;
- інші документи за розсуд кожного.

Розділ II. Науково-методична діяльність.

В цей розділ вміщуються методичні матеріали, що свідчать про професіоналізм педагога:

- матеріали, в яких обґрунтовується вибір педагогом освітньої програми і комплекту навчально-методичної літератури;
- матеріали, в яких обґрунтовується вибір педагогом використовуваних освітніх технологій;
- матеріали, які містять обґрунтування вживання педагогом в своїй практиці тих чи інших засобів педагогічної діагностики для оцінки освітніх результатів;
- використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, технологій навчання дітей з проблемами розвитку і т. п.;
- робота в методичному об'єднанні, співпраця з методичним центром відділу освіти, вищими навчальними закладами та іншими установами;
- участь в професійних і творчих педагогічних конкурсах, методичних і предметних тижнях;
- організація та проведення семінарів, «круглих столів», майстер-класів тощо;
- проведення наукових досліджень, розробка авторських програм;
- написання кандидатської дисертації, підготовка творчого звіту, реферату, доповіді, статті;

- сценарії позакласних заходів, фотографії і відеокасети із записом проведених заходів (виставки, предметні екскурсії, КВК, брейн-ринги тощо);
- програми гуртків та факультативів;
- список творчих робіт, рефератів, навчально-дослідних робіт, проектів, виконаних учнями з предмета;
- інші документи.

Розділ III. Результати педагогічної діяльності

В розділ містяться наступні матеріали:

- результати освоєння учнями освітніх програм і сформовані у них ключові компетентності з предмету (тів), що викладається (ються);
- порівняльний аналіз діяльності педагогічного працівника за 3 роки на основі:
 - контрольних зрізів знань;
 - участі вихованців в шкільних та окружних олімпіадах, конкурсах;
 - результати проміжної і підсумкової атестації учнів, наявність медалістів;
 - вступ учнів у вищі навчальні заклади за фахом, який викладає педагог;
- наявність серед учнів переможців олімпіад, конкурсів, змагань, інтелектуальних марафонів та ін.;

Матеріали даного розділу повинні давати уявлення про динаміку результатів педагогічної діяльності кожного вчителя за певний період.

Розділ IV. Навчально-матеріальна база

В цьому розділі подається виписка з паспорту учбового кабінету (при його наявності). Розділ містить документи:

- список словників та іншої довідкової літератури з предмету;
- список наочних посібників (макети, таблиці, схеми, ілюстрації, портрети та ін.);
- наявність технічних засобів навчання (телевізор, відеореєстратор, аудіомагнітофон, музичний центр, діапроектор та ін.);

- наявність комп'ютера та комп'ютерних засобів навчання (програми віртуального експерименту, контролю знань, мультимедійні електронні підручники тощо);
- аудіо-та відеопосібника;
- наявність дидактичного матеріалу, збірок завдань, вправ, прикладів рефератів і творів тощо;
- вимірники якості навченості учнів;
- інші документи за бажанням вчителя.

Всі матеріали, що увійшли в портфоліо, повинні знайти відображення у вступі (пояснювальній записці). У ньому необхідно пояснити, які матеріали включені в портфоліо, і обґрунтувати, чому саме ці матеріали є свідченнями професіоналізму педагога, який атестується. При цьому важливо, щоби обґрунтування вибудовувалося щодо вимог до заявленої педагогом кваліфікаційної категорії.

Варіант 2

Це комбінований тип. При його складанні використовуються:

- 1) карта кар'єри вчителя;
- 2) критерії конкурсного відбору вчителів, висунутих на премію Президента України;
- 3) відомості з Інтернету, зокрема матеріали фестивалів;
- 4) критерії для проведення атестації вчителів загальноосвітніх шкіл;
- 5) власні напрацювання з узагальнення досвіду роботи вчителів;
- 6) різні статті, каталоги, плани, копії документів;
- 7) творчі роботи учнів, фотографії.

Це портфоліо є змістовним для вчителів, які мають педагогічний стаж не менше 10 років.

На першій сторінці цього портфоліо зазначаються прізвище, ім'я та по батькові вчителя, його посада, категорія, освіта (вищий навчальний заклад, спеціальність за дипломом), кваліфікація, загальний стаж роботи та стаж

роботи за спеціальністю, остання курсова перепідготовка, час останньої атестації та час заповнення портфоліо.

Розділ I. Статус вчителя.

Тут можуть використовуватися такі слова, як «вчитель», «експерт», «автор», «учасник», «член», «претендент», «керівник», «випускник», «переможець», «лауреат премії», «почесний працівник». Бажано в дужках вказувати рік освоєння кожної сходинки в професійному зростанні вчителя. Тут же міститься зменшена копія диплома про закінчення вищого навчального закладу з присвоєнням кваліфікації.

Розділ II. Особиста картка вчителя.

Зазначаються дані про місце роботи вчителя, електронна адреса навчального закладу, педагога.

Розділ III. Професійна автобіографія.

Вказуються посади і призначення. «Самоосвітня картка вчителя»: тема, план самоосвіти (не більше як на 5 років), цілі та задачі професійного розвитку. У самоосвітній карті вказуються джерела інформації, якими користується педагог. В нього також вносяться види діяльності, що характеризують цей процес, включаючи вивчення психолого-педагогічної та методичної літератури, розроблення програмно-методичного забезпечення навчального процесу, узагальнення та поширення досвіду роботи вчителя.

Розділ IV. Нагородження і заохочення.

Складається на основі записів у трудовій книжці.

Розділ V. Громадська діяльність.

Вказується, наприклад, членство в профспілці та районному комітеті профспілки працівників освіти і науки, шкільних експертній та методичній радах, громадській організації вчителів-предметників, в експертній групі при районному/міському управлінні освіти, керівництво шкільним методичним об'єднанням, наставництво, участь у районних, обласних та всеукраїнських педагогічних ярмарках, а також в професійних конкурсах.

Розділ VI. Результати навчальної діяльності.

Вказується рівень навченості, відсоток якості та середній бал в динаміці. Вчителеві слід також фіксувати результати підсумкової атестації та контрольних зрізів, збирати дані про медалістів і випускників, що продовжують свою освіту (кількість вступників до вищих навчальних закладів у % від числа учнів, що навчалися). Бажано мати дані про успішне навчання випускників у вищих навчальних закладах, про їхні досягнення (участь у конкурсах і олімпіадах з конкретного предмету).

За допомогою анкетування, опитування та інших методів педагогічної діагностики визначаємо зростання мотивації до конкретного предмету та основні види діяльності учнів на уроці. На основі виконаних учнями творчих робіт з даного предмету необхідно описати їхню кількість та якість, використання різних джерел інформації, включаючи інтернет-технології, а також відповідність цих робіт Державним стандартам.

Розділ VII. Результати позаурочної діяльності.

До результатів позаурочної діяльності вчителя з предмета можуть бути віднесені його досягнення у заходах всіх рівнів: шкільному, міському, районному й всеукраїнському. Бажано вказати результати зовнішньої діагностики, якщо такі є, наприклад результати комп'ютерного та бланкового тестування, олімпіад і конкурсів, що проводяться у вищих навчальних закладах, де навчаються випускники.

Розділ VIII. Методична робота.

Перераховуються сучасні освітні технології, що використовуються в роботі. Вказуючи технології, слід дати їхню коротку характеристику, вказати, як вони допомагають педагогу організувати навчальний процес. Вказати принципи і методи організації навчального процесу, які дозволяють оптимізувати його. Описати результативність застосування авторських розробок.

У цьому ж розділі слід вказати ефективні прийоми і форми організації діяльності учнів на уроці та навчальні

засоби для її організації (схеми, плани, карти, таблиці, роздатковий матеріал, цікавий матеріал).

Розділ IX. Інноваційна діяльність.

Вказуються новинки, які не застосовувалися раніше у роботі педагога та дозволили оптимізувати навчально-виховний процес і досягти найкращого результату. Вчителю легше буде висвітлювати цей розділ, якщо педагогічний колектив школи бере участь в експерименті або займається інноваційною діяльністю. Можуть бути представлені розроблені і апробовані власні програми вчителів.

Розділ X. Узагальнення і поширення досвіду

Перераховуються проведені відкриті уроки за вказаний в портфоліо період часу, теми і дати виступів на педрадах, семінарах і конференціях, форми і теми курсової підготовки, публікації у фахових виданнях та матеріали для методичних бюлетенів, створені методичні розробки та проекти. Вказуються результати анкетування, проведеного в школі, і відгуки.

Розділ XI. Факти, варті уваги.

Поміщається те, що не підходить до жодних із зазначених розділів (відомі імена ваших випускників, робота в якості експерта з атестації, публікації про вчителя до друку тощо).

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ПОРТФОЛІО

Варіант 1

1. Систематичність самомоніторингу.
2. Структуризація, логічність, лаконічність матеріалів.
3. Акуратність і естетичність оформлення.
4. Цілісність, тематична завершеність матеріалів.
5. Наочність і обґрунтованість.

Варіант 2

1. Системність і регулярність самомоніторингу.
2. Достовірність.

3. Об'єктивність.
4. Націленість автора на самовдосконалення.
5. Структуризація матеріалів, логічність і лаконічність усіх письмових пояснень.
6. Акуратність і естетичність оформлення.
7. Цілісність, тематична завершеність представлених матеріалів.
8. Наочність результатів роботи.
9. Технологічність.

Традиційний зміст портфоліо

I розділ. Візитна картка

- Прізвище, ім'я, по батькові вчителя
- Фотографія
- Предмет, що викладається,
- Стаж роботи
- Категорія, розряд
- Педагогічне кредо
- Назва навчального закладу
- Система або технологія, в якій працює педагог

II розділ. Освіта

У даному розділі міститься інформація про освіту педагога і про курси підвищення кваліфікації:

- Назва учбового закладу, рік його закінчення, спеціальність
- Назва курсу, рік проходження курсової підготовки, установа
- Свідоцтва, сертифікати і дипломи, що підтверджують проходження курсової підготовки

III розділ. Дидактичні розробки

У даний розділ можуть бути поміщені матеріали по наступних напрямках:

- Авторські програми: з предмету, факультативів і гуртків, елективних курсів

- Елементи педагогічних технологій
- Конспекти відкритих уроків
- Вправи і завдання, розроблені педагогом і що отримали суспільне визнання

IV розділ. Методична робота

У даному розділі відбивається робота педагога в методичних об'єднаннях, радах, комісіях, проблемних творчих групах, співпраця з методичним центром, інститутами підвищення кваліфікації, ВНЗ та ін.

V розділ. Позаурочна діяльність

У даному розділі знайде віддзеркалення робота вчителя з підготовки учнів до різних конкурсів, олімпіад, фестивалів, а також організація екскурсій, культпоходів і інших заходів, що підвищують інтерес учнів до предмету.

VII розділ. Результативність участі педагога в професійних конкурсах

- Рівень
- Назва
- Результат

VIII розділ. Винагороди і досягнення педагога.

- грамоти,
- подяки,
- нагороди,
- звання.

Орієнтовний зміст портфоліо досягнень

Розділ 1. «Загальні відомості про вчителя»

Даний розділ включає матеріали, що відображають досягнення вчителя в різних областях:

- прізвище, ім'я, по батькові, рік народження;
- освіта (що і коли закінчив, отримана спеціальність і кваліфікація за дипломом);

- трудовий і педагогічний стаж, стаж роботи в даному закладі;
- підвищення кваліфікації (назва структури, де прослухані курси, рік, місяць, проблематика курсів);
- копії документів, що підтверджують наявність учених й почесних звань і ступенів;
- найбільш значимі урядові винагороди, грамоти, листи подяки;
- дипломи різних конкурсів;
- інші документи на розсуд автора.

Цей розділ дозволяє судити про процес індивідуального розвитку педагога.

Розділ 2. «Результати педагогічної діяльності»

У цей розділ вміщуються:

- матеріали з результатами навченості учнів відповідно до навчальних програм і сформованості в них ключових компетентностей з предмета, що викладається;
- порівняльний аналіз діяльності педагога за 3 роки на підставі: контрольних зрізів знань; участі вихованців у шкільних і районних олімпіадах, конкурсах;
- результати проміжної і підсумкової атестації учнів; наявність медалістів;
- вступ до вищих навчальних закладів за фахом і т. п.;
- підсумки зовнішнього незалежного тестування;
- довідка за підсумками проведення моніторингу освітніх результатів в класах вчителя.

Матеріали даного розділу повинні давати уявлення про динаміку результатів педагогічної діяльності вчителя за певний період.

Розділ 3. «Науково-методична діяльність»

У цей розділ вміщуються методичні матеріали, що свідчать про професіоналізм педагога:

- матеріали, у яких обґрунтовується вибір вчителем навчальної програми і комплекту навчально-методичної літератури;
- матеріали, у яких обґрунтовується вибір використаних освітніх технологій;
- матеріали, що містять обґрунтування вживання в педагогічній практиці тих або інших засобів педагогічної діагностики для оцінки освітніх результатів;
- використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі і т.п.;
- робота в методичному об'єднанні, співпраця з районним методичним об'єднанням, інститутом післядипломної педагогічної освіти, вищими навчальними закладами й іншими установами;
- участь у професійних і творчих педагогічних конкурсах;
- участь у методичних тижнях;
- організація і проведення семінарів, «круглих столів», майстра-класів і т. п.;
- проведення наукових досліджень;
- розробка авторських програм;
- написання рукопису кандидатської або докторської дисертації;
- підготовка творчого звіту, реферату, доповіді, статті; інші документи.

Розділ 4. «Позаурочна діяльність з предмета»

Розділ містить документи:

- список творчих робіт, рефератів, навчально-дослідницьких робіт, проектів, виконаних учнями з предмету;
- відомості про переможців олімпіад, конкурсів, змагань, інтелектуальних марафонів тощо;
- сценарії позакласних заходів, фотографії, відеофільми із записом проведених заходів (виставки, наочні екскурсії, КВК, брейн-рінги і тому подібне);
- програми гуртків і факультативів; інші документи.

Альтернативний зміст портфоліо

I. Документи. У цьому розділі знаходяться документи, що регламентують роботу педагога (Закони «Про освіту», 12-річний термін навчання, інструктивно-методичні листи та ін.).

II. Творче досє. Це збірка різних творчих, проектних, дослідницьких робіт вчителя, а також опис його авторських методик, доробок, програм; основні напрями його творчої активності: участь в наукових конференціях, конкурсах, педагогічних читаннях, проходження курсів підвищення кваліфікації й ін.

Орієнтовний зміст розділу:

- тема самоосвіти і її реалізація;
- курси підвищення кваліфікації;
- дослідницькі роботи й реферати;
- проектні роботи;
- творчі роботи (доповіді, сценарії відкритих уроків і позакласних заходів і так далі);
- авторські програми, методики;
- публікації.

III. Діагностика успішності вчителя. Цей розділ складається зі всіляких дидактичних матеріалів щодо аналізу, оцінки й самооцінки педагога:

- особи вчителя;
- педагогічної діяльності;
- педагогічного спілкування;
- якості освітнього процесу (аналіз роботи за 3 роки: зрізи знань, підсумки успішності, навчальне навантаження вчителя, програмний банк; використання сучасних технологій; результати олімпіад; план розвитку кабінету).

IV. Відгуки. Цей розділ включає характеристики ставлення педагога до різних видів діяльності, представлені адміністрацією закладу, колегами, батьками, а також самоаналіз діяльності педагога.

Орієнтовний перелік документів:

- відгук про творчу роботу, виступи на МО, педагогічних читаннях, педрадах та ін.
- рецензії на статті;
- методичний бюлетень на проведені відкриті уроки;
- висновок про якість виконаної роботи (творчої, дослідницької);
- резюме, підготовлене педагогом, з оцінкою власних професійних досягнень.

З чого починати:

- якомога точніше сформулювати портфоліо, самокритично оцінивши свої можливості і здібності;
- визначити вигляд і структуру портфоліо, види рефлексії і критерії оцінки;
- зібрати наявні документи та матеріали і розташувати їх у певному порядку; скласти перелік;
- усі документи повинні бути датовані, у них повинні бути вказані посади і звання рецензентів, авторів рекомендацій;
- вказати джерела використаної для роботи інформації, описувати засоби і методи роботи.

Надалі:

- важливо періодично поповнювати портфоліо відповідними документами і відстежувати результати роботи відповідно до поставлених цілей;
- регулярно писати замітки, рефлексії.

Приклад змісту портфоліо

Розділ 1. Загальні відомості про вчителя

- копія диплома про вищу освіту
- копія посвідчення про підвищення кваліфікації
- копія диплома кандидата педагогічних наук
- копії Почесних грамот, листів подяки

Розділ 2. Результати педагогічної діяльності

- підсумкові результати з української мови й літератури за три роки

- результати адміністративних контрольних робіт з української мови й літератури учнів ____ класів
- результати міських контрольних робіт з української мови й літератури учнів __ класів
- результати складання випускних іспитів
- результати ЗНО за ____ навчальний рік
- список випускників, що закінчили школу із золотою і срібною медалями (за останні три роки)
- список переможців конкурсу ім. _____ (за три роки)
- список переможців олімпіад районного та міського турів (за три роки)
- список учнів, що вступили до ВНЗ (з предмету)
- відгуки колег, учнів, їх батьків про вчителя
- анкети учнів, батьків щодо визначення рейтингу вчителя.

Розділ 3. Науково-методична діяльність

- записка пояснення до програм
- список навчально-методичного забезпечення
- перелік проведених семінарів, «круглих столів», майстра-класів
- доповіді на конференціях, педагогічних радах, семінарах
- результати участі в професійних і творчих педагогічних конкурсах
- тема самоосвіти, список літератури, вивченої з цієї теми, звіт з теми самоосвіти
- перелік публікацій
- розгорнутий план дослідження в рамках творчої групи

Розділ 4. Позаурочна діяльність

- програма гуртка «Цікава граматики»
- програма факультативу «Вигадування різних жанрів»
- перелік творчих робіт учнів
- список проведених позакласних заходів з фотографіями

- сценарій літературно-музичного вечора
- сценарій КВН
- переможці олімпіад, конкурсів, змагань, інтелектуальних марафонів (за три роки)

Розділ 5. Навчально-матеріальна база

- перелік устаткування навчального кабінету
- список навчальних фільмів
- перелік наочних посібників
- список аудіозаписів
- перелік довідкової літератури і дидактичних матеріалів

Орієнтовний перелік документів для включення в портфоліо педагога за різних кваліфікаційних категорій

Кваліфікаційна категорія «спеціаліст»

- Копії документів, що підтверджують освіту (дипломи, свідоцтва, атестаційні листи).
- Докази професійного зростання педагога (дипломи, грамоти, похвальні листи).
- Програма роботи над темою самоосвіти.
- План реалізації теми самоосвіти (по етапах або по роках).
- Короткий опис методів роботи з проблеми самоосвіти.
- Розробки різних форм роботи з дітьми, батьками з проблеми.
- План впровадження інноваційної технології.
- Кращі зразки занять чи інших видів роботи.
- Письмовий самоаналіз занять (інших форм роботи) і ефективності використаних методів.
- Порівняльні таблиці розвитку, навченості, вихованості учнів.
- Щоденники і таблиці здоров'я вихованців.
- Висвітлення системи роботи з батьками.

- Анкети й їхній аналіз.
- Рекомендації батькам.
- Анований список опрацьованої літератури.
- Інші матеріали та документи, що підтверджують ефективність навчання та виховання школярів.

Кваліфікаційна категорія «спеціаліст II категорії»

Вище зазначені документи та додатково:

- Конспекти доповідей, виступів.
- Авторські конспекти занять та інших видів роботи з дітьми.
- Тематика та розробки проектів.
- Напрям та план роботи з обдарованими дітьми (програми гуртків, секцій).
- Інноваційні проекти (з вказівкою співавторів).
- Документи підтверджуючі досягнення учнів (грамоти, дипломи, витяги з довідки по результатам перевірки).

Кваліфікаційна категорія «спеціаліст I категорії»

Вище зазначені документи та додатково:

- Документи, що підтверджують участь у Інтернет-конференціях (сертифікати), друк напрацьованих матеріалів (статті в професійних журналах, газетах, виставлені матеріали на освітянських порталах).
- Авторські програми з навчання та виховання молодших школярів (з додатками).

Кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії», звання «вчитель-методист»

Вище зазначені документи та додатково:

- Концептуальна модель навчально-виховного простору.
- Авторська дидактична система.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ФОРМУВАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ПОРТФОЛІО

Створення портфоліо – суттєво творчий процес. В даний час не існує єдиних стандартів і вимог до організації та оформлення портфоліо працівника загальноосвітнього навчального закладу, тому підходи до його побудови можуть бути різноманітними, залежно від індивідуальних особливостей людини, яка сама обирає його вид і структуру, вирішує, які документи і праці, в якому порядку включити. Важливо, щоби фахівець проаналізував свою роботу, власні успіхи, узагальнив і систематизував професійні досягнення, об'єктивно оцінив свої можливості і побачив способи подолання труднощів і досягнення більш високих результатів.

При підготовці портфоліо слід пам'ятати про те, що, згідно з вимогами до нього, кожен окремий матеріал повинен датуватися. У зв'язку з цим виникає питання: за який період матеріали подаються в портфоліо? Ідеальний варіант – якщо в портфоліо включені матеріали за час, що пройшов з моменту попередньої атестації. Однак, оскільки захист порт фоліо – це нова форма проходження атестаційного випробування, малоймовірно, щоби матеріали для нього готувалися заздалегідь. Тому на етапі впровадження даної форми атестаційного випробування вважається достатньою, щоби у портфоліо увійшли матеріали, що відображають роботу педагога протягом трьох років.

Важливо!

1. Філософія портфоліо полягає в тому, що передбачається зсув акценту з оцінки на самооцінку, з того, чого вчитель або учень не знає і не вміє, на те, що він знає і вміє досить добре. Основний сенс портфоліо – «показати все, на що ти здатний».
2. Слід особливо відзначити, що якогось зразка портфоліо або вичерпного переліку матеріалів, що входять

до нього, не існує і не може існувати. Портфоліо повинен відображати позицію автора як професіонала, яка виражається в умінні вирішувати професійні завдання, використовуючи професійні знання і уміння, різні освоєні способи діяльності. При цьому способи вирішення професійних завдань, тактика і стратегія професійної поведінки педагога можуть істотно відрізнятись.

До портфоліо повинні увійти матеріали, що відображають роботу вчителя як мінімум упродовж одного навчального року, але краще за кілька років.

Створення портфоліо передбачає організацію поетапної діяльності:

- визначення мети і мотивації створення;
- розробка структури;
- зібрання матеріалів;
- формування об'єму;
- оформлення;
- презентація;
- оцінка матеріалів.

Однією з найбільш адекватних форм проведення атестаційних випробувань педагогічних працівників є презентація портфоліо педагога. В цьому випадку можна оцінити не тільки професійні знання педагога, але й інші складові професійної компетенції, наприклад, уміння вирішувати проблеми у своїй професійній діяльності, відповідати новим фаховим вимогам.

Суттєвим тут є перенесення акценту із зовнішньої експертизи та контролю на самоконтроль і проектування власної професійної траєкторії. Педагог здійснює проект власного професійного розвитку, який має довготривалий характер, відповідний сучасній ідеології навчання протягом усього життя, і результати якого він представляє на розгляд експертів.

Презентація може проходити у вигляді виставки навчально-методичних матеріалів, слайд-шоу, доповіді,

супроводжуваного комп'ютерним показом за допомогою майстра презентацій PowerPoint та інших. Для презентації методичного портфоліо вчителю, який атестується, відводиться 25-30 хвилин. В ході презентації педагог повинен обґрунтувати, яким способом представлені матеріали свідчать про його професійну компетентність. Презентація – це не скорочений виклад розділів портфоліо.

Основна мета презентації – в короткий час представити основні результати виконаної роботи за певний період часу (три роки, міжатестаційний період). Питання до вчителя можуть стосуватися тільки представлених у портфоліо матеріалів.

Хід презентації:

- Відповідь на питання по суті наданих документів.
- Ознайомлення вчителя з рецензіями на роботу.
- Пояснення вчителя на зауваженнями рецензентів.
- Обговорення результатів захисту членами експертної групи.
- Доведення до кожного педагогависновків і рекомендацій експертної групи.

Методика наповнення портфоліо

Перш ніж почати формувати портфоліо, необхідно сформулювати цілі його створення, тобто відповісти на ряд питань:

Що (хто) позиціює:

- установа
- конкретний підрозділ
- послуга, яку будуть надавати
- творчий колектив
- особистість тощо.

Яка мета збору інформації:

- показати себе
- залучити клієнтів (наприклад, здібних учнів до вашої школи)

- провести аналіз поточної діяльності
- оцінити результати роботи
- підвести підсумки за конкретний період і т. п.

Яке призначення і подальше використання портфоліо:

- презентація керівництву
- пошук спонсорів і так далі.

Загальні вимоги до оформлення.

Загальні вимоги до оформлення портфоліо в паперовому вигляді:

- наявність змісту –переліку матеріалів
- наявність пояснювальної записки – вступ або мета створення та педагогічне кредо тощо (рекомендовано 3-6 сторінок)
- загальний обсяг матеріалів портфоліо – еквівалент 30 -70 сторінок формату А4 (шрифт 12 пт, міжрядковий інтервал 1,5)
- кожен окремих матеріал повинен датуватися

Форма надання матеріалів у розділах вільна, у цьому підході відтворюється суб'єктний характер роботи з портфоліо. Кількість обов'язкових рубрик встановлюється окремо: вона повинна бути необхідною і достатньою для відображення особливостей портфоліо.

До відома

Максимально структурована та формалізована інформація – у вигляді таблиць, графіків, схем тощо – сприймається найбільш швидко та є найбільш зрозумілою для сприйняття, не вимагає додаткових пояснень від автора.

Швидко зорієнтуватися у значній кількості неструктурованого тексту та зробити якісь висновки щодо якості виконаної роботи та рівня професіоналізму автора просто неможливо. Вивчення та аналіз таких «творів» вимагає певну кількість часу.

Орієнтовні вимоги та рекомендації до оформлення презентації в MS PowerPoint

1. Загальна кількість слайдів 10-25 шт.
2. Наявність титульного слайду з вказанням теми, автора, дати.
3. Наявність змісту презентації, бажано з відповідними гіперпосиланнями.
4. Наявність для кожного слайду: заголовків, дати, автора (розміщується у нижньому колонтитулі).
5. Чітка структура кожного слайду; зручність сприйняття інформації.
6. Оптимальність обсягу інформації на слайдах (уникати перевантаження слайдів інформацією).
7. Дотримання принципу «необхідно і достатньо» у відборі інформації для слайдів.
8. Єдиний стиль в оформленні.
9. Час на публічне представлення презентації (проговорення тексту всіх слайдів) – 10 хвилин.
10. У разі необхідності розміщення в презентації великої кількості грамот, фотографій тощо, винесіть їх до окремої презентації (тобто щоб можна було проглянути за бажанням).

ЕКСПЕРТИЗА ПОРТФОЛІО

При експертизі портфоліо звертається увага на найбільш цікаві з тематики і проблематики форми роботи, а також оцінюється ступінь участі в них педагога (активно: автор, виступаючий, консультант; пасивно: слухач, спостерігач).

При проведенні експертизи інноваційної та експериментальної діяльності вчителем вказується, чи використані результати його роботи в діяльності загальноосвітнього навчального закладу, на рівні міста, району, області. Якщо є відгуки про роботу, то які і від кого отримані.

При наявності публікацій оцінюється їхня актуальність, ступінь наукової новизни, практична спрямованість і використання в практиці загальноосвітнього навчального закладу, міста, області, країни.

Висновки та рекомендації членів експертної групи, що визначають ступінь реалізації педагогом своїх професійних інтересів, його можливості та здатності до подальшого розвитку, доводяться до кожного.

Загальні принципи оцінювання портфоліо

1. Творчий підхід до створення портфоліо.
2. Міра обґрунтованості матеріалів.
3. Глибина і практична значущість матеріалів.
4. Наявність вираженої авторської позиції при розробці матеріалів.
5. Спосіб подачі матеріалів.
6. Оформлення портфоліо й ін.

Механізм оцінювання портфоліо включає оцінку процесу і характеру роботи над ним; оцінюються окремі розділи, рубрики і презентація продукту діяльності.

Головне в оцінюванні – взяти до уваги мету створення портфоліо.

Ознаки ефективного портфоліо

- ясно відображає прогнозовані результати, що вказані вчителем у програми самоосвіти, яких він, як очікується, досягне;
- містить зразки робіт, виконаних протягом певного періоду і в окремі відрізки часу;
- містить роботи, що демонструють технологічну компетентність учителя;
- містить матеріали, що оцінюють роботу вчителя адміністрацією, учнями, батьками, громадськістю.

**Орієнтовні критерії
оцінювання портфоліо**

Варіант 1

1. Повнота інформації про педагогічну діяльність
2. Логічність відбору вмісту
3. Логічність структуризації досягнень
4. Можливість шкалювання
5. Трансліруємість
6. Правильність оформлення матеріалів
7. Авторські знахідки

Варіант 2

1. Повнота і системність представлення професійних досягнень
2. Адекватність вмісту портфоліо специфіці професійної діяльності; авторський характер документа
3. Інформативність портфоліо
4. Результативність професійної педагогічної діяльності
5. Ефективність професійної педагогічної діяльності
6. Сформованість здібностей до професійної самоорганізації
7. Наявність динаміки позитивних змін у професійній діяльності педагога
8. Інноваційність професійної діяльності педагога (інноваційність освітніх результатів, засобів педагогічної діяльності, вклад у просування інновацій)
9. Культура оформлення портфоліо
10. Бачення перспектив розвитку професійної діяльності
11. Оцінювання самоосвітньої діяльності вчителя на підставі портфоліо

(за Г.Г. Восканян, Р.Д. Самоздра, Портфоліо як форма оцінки результативності самоосвітньої діяльності вчителя // Управління школою №1(193))

№	Критерії оцінювання	Кількість балів									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Цільова установка, актуальність обраної самоосвітньої проблеми, глибина опрацювання, методологія проблеми										
2.	Відповідність змісту портфоліо цільовій установці										
3.	Наявність елементів пошукової, дослідницької, проектної діяльності										
4.	Використання компетентнісного підходу										
5.	Використання сучасних освітніх технологій										
6.	Професійний досвід як наслідок ефективної самоосвіти: • робота у творчих об'єднаннях; • рівень участі в педагогічних навчальних заходах; • розробка програмного, навчально-методичного забезпечення; • наявність публікацій; • результативність участі в творчих ініціативах різного рівня;										
7.	Результативність педагогічної діяльності через навчальні та творчі досягнення учнів										
8.	Результативність виховного аспекту педагогічної діяльності щодо формування життєвих компетентностей учнів										
9.	Презентація порт фоліо										

Якість презентації при захисті портфоліо оцінюється

за такими показниками:

- відповідність змісту презентації змісту портфоліо;
- виділення основних результатів діяльності педагога;
- якість викладу матеріалу.

Презентація оцінюється як успішна, якщо вона відповідає змісту портфоліо, в ній представлені основні результати, отримані автором, якість володіння матеріалом вільний.

Членами експертної групи задаються питання по суті представлених в портфоліо матеріалів (не більше 5-7 запитань). Вчитель відповідає на запитання, ілюструючи свою відповідь (при необхідності) матеріалами з портфоліо. Відповіді на питання повинні бути короткими і стосуватися тільки істоти заданого питання.

Головою експертної групи зачитуються рецензії на представлений вчителем портфоліо. Автор дає пояснення щодо зауважень рецензентів.

Обговорення результатів захисту членами експертної групи проводиться на закритому засіданні без присутності педагога, який атестується. В ході засідання обговорюються представлені педагогами матеріали та визначається ступінь їх відповідності певній кваліфікаційній категорії. Оцінка представленого вчителем портфоліо проводиться в суворій відповідності з вимогами, що пред'являються до кваліфікаційної категорії. Вважається, що педагог успішно витримав кваліфікаційні випробування, якщо представлені в портфоліо матеріали свідчать про те, що:

Вчитель:

- веде активну роботу в методичному об'єднанні, співпрацює з окружним методичним центром, вишами та іншими установами;
- використовує на уроках різні методи і форми роботи;
- враховує при взаємодії з учнями їхні індивідуальні особливості;
- знає сучасні технології навчання і методи діагностики рівня інтелектуального й особистісного розвитку учнів;
- позакласна робота з предмета проводиться постійно;
- навчально-методичне і технічне обладнання кабінету відповідає сучасним вимогам і постійно вдосконалюється.

Учень:

- пізнавальна активність учнів висока;
- учні показують стійкі позитивні результати за підсумками перевірки рівня навченості;
- беруть участь в шкільних та окружних олімпіадах, конкурсах, інтелектуальних марафонах.

При експертизі портфоліо необхідно звернути увагу на найцікавіші з тематики і проблематики форми роботи, а також оцінити ступінь участі в них педагога (активно: автор, виступаючий, консультант; пасивно: слухач, спостерігач).

При проведенні експертизи інноваційної та експериментальної діяльності педагога, який атестується, необхідно визначити, чи використані результати його роботи в діяльність загальноосвітнього навчального закладу, на рівні міста, району, області. Якщо є відгуки про роботу, то які та від кого отримані.

При наявності публікацій оцінюється їхня актуальність, ступінь наукової новизни, практична спрямованість і використання в практиці освітніх закладів міста, району, області.

Висновки і рекомендації членів експертної групи, що визначають ступінь реалізації педагогом своїх професійних інтересів, можливості і здатності до подальшого розвитку, доводяться вчителю, який атестується.

Помилки, пов'язані зі збором матеріалів портфоліо:

- збирання матеріалів адміністрацією замість педагога;
- формалізація і змагання під час збирання матеріалів замість власного розвитку та задоволення реальних інтересів і потреб;
- підміна портфоліо характеристикою адміністрації чи педагогічної ради.

Помилки пов'язані з оформленням портфоліо:

- завищена увага до зовнішнього оформлення портфоліо: безглузді прикрашання, різнобарв'я кольорів;

- використання нестандартних шрифтів;
- неуважність, неграмотність, неохайність.

Помилки пов'язані з формування об'єму портфоліо:

- збирання лише офіційних документів, ігноруючи при цьому творчі роботи, самозвіти, відгуки, рекомендаційні листи тощо;
- внесення до портфоліо усіх без винятку зібраних документів і матеріалів;
- ігнорування вимог щодо представлення документів, матеріалів, що відповідають кваліфікаційній категорії педагога.

СТВОРЕННЯ ВЕБ-ПОРТФОЛІО

Що таке Веб 2.0

Появу назви Веб 2.0 прийнято пов'язувати із статтею «Tim O'reilly – What Is Web 2.0» від 30 вересня 2005 року, уперше опублікованою російською мовою в журналі «Компьютерра» (№№ 37 (609) і 38 (610) від 14 і 19 жовтня 2005 року відповідно) і потім викладеною під заголовком «Що таке Веб 2.0» веб-сайтом «Компьютерра online». (Стаття «Що таке Веб 2.0»)

У цій статті Тім О'Рейлі зв'язав появу великого числа сайтів, об'єднаних деякими загальними принципами, із загальною тенденцією розвитку інтернет-спільноти, і назвав це явище Веб 2.0, на противагу «старому» Веб 1.0. Значення цього терміну до цих пір є предметом багаточисельних суперечок.

Основні прояви Веб 2.0

Основні прояви Веб 2.0, з якими стикалися майже всі:

Вікіпедія. Сьогодні це ціла плеяда інтернет-сервісів, які позиціюються як довідники і енциклопедії. Назва на-

родилася завдяки сайту wikipedia.org. Вікіпедія є базою довідкової інформації з наданням практично кожному користувачеві можливості редагувати дані.

Блоги (інтерактивні мережеві щоденники) є одним з найяскравіших прикладів використання принципів Веб 2.0. Значна частина веб-контента створюється користувачами, а не власниками ресурсу. Для цього активно використовують технології RSS і FOAF, характерні для Веб 2.0. Так само використовуються теги (мітки, tags) для тематичної структуризації контенту.

Технологія FOAF (Friend Of A Friend) дає користувачеві можливість підписатися на новини і матеріали тих користувачів, які знаходяться в так званому «списку друзів». Цим самим заохочується спілкування користувачів мережі. Технологія FOAF є однією з найважливіших складових соціальних інтернет-мереж.

RSS (Really Simple Syndication або, дослівно, «дійсно просте об'єднання (інформації)») – це проста й ефективна технологія експорту гіпертексту, використовувана для створення новинних стрічок. RSS, як і інші технології Веб 2.0, заснований на мові XML (extended Markup Language – англ., розширена мова розмітки).

Сервіси обміну. Ці ресурси наповнюються за рахунок користувачів, шляхом надання їм місця для різних файлів – музики, фільмів, документація і тому подібне Тут також використовуються RSS і теги.

Сайти спільного користування документами. Подібні сервіси дають користувачам можливість одночасного і спільного використання документів – можна створювати, змінювати, видаляти інформацію, доступну для загального користування. При цьому зникає необхідність в установці програмного забезпечення на локальних комп'ютерах. У цій області визнаним лідером є сервіс Writely.

AJAX (Asynchronous Javascript And XML – англ., асинхронні Javascript і XML) – технологія комбінованого використання мов Javascript і XML для створення дина-

мічного вмісту веб-ресурсів. Однією з важливих особливостей технології AJAX є те, що навантаження по обробці динамічних даних лягає на браузер користувача. При цьому обмін даними «сервер – користувач» зводиться до мінімуму, знижуючи витрати на трафік. Подібний підхід значно спрощує використання динамічних ресурсів, оскільки користувачеві не потрібно перезавантажувати сторінки, щоб побачити зміни.

Недоліки та переваги Веб 2.0

Основний недолік Веб 2.0: Більшість критиків висловлюють підозри, що інвестори Веб 2.0 сервісів зацікавлено лише в контролі над великим об'ємом інформації особистого характеру. Наприклад, інформації про уподобання та інтереси користувача, використовуючи які, можна добитися стовідсотково точного фокусування інтернету-реклами.

Основна перевага Веб 2.0: У звичайних сервісах (Веб 1.0, як тепер прийнято говорити) користувач, за своєю суттю, є пасивним споживачем послуг. Підхід, побудований на базі концепції Веб 2.0, має на увазі активну діяльність користувачів, орієнтовану на участь у створенні контенту ресурсу. В процесі розвитку сервісу враховується досвід і думка користувачів даного сервісу. Це робить ресурси Веб 2.0 значно більш інтерактивними, даючи користувачам свободу самовираження.

Історія виникнення блогів

Етимологія слова «блог»: web log (1997) -> wee-blog (1999) -> blog. Значиме слово тут log – запис подій або повсякденної діяльності. Ретроспективно першим блогом можна назвати веб-сторінку винахідника WWW, Тіма Бернерс-Лі (збережена тут). (сайт Тіма Бернерс-Лі) (Блог Тіма Бернерс-Лі)

Термін weblog першим використовував Jorn Barger. Сьогодні в індексі Technorati 18.1 мільйонів блогів, а їх загальна аудиторія – близько 50 мільйонів чоловік.

Характеристика блогу

Блог – це веб-сайт, основний вміст якого – записи, що регулярно додаються, зображення або мультимедіа. Для блогів характерні короткі записи тимчасової значущості, відсортовані в зворотному хронологічному порядку (останній запис зверху). Відмінності блогу від традиційного щоденника обумовлюються середовищем: блоги зазвичай публічні і передбачають сторонніх читачів, які можуть вступити в публічну полеміку з автором (у відгуках до блогу-запису або своїх блогах).

По авторському складу блоги можуть бути особистими, груповими (корпоративними, клубними.) або суспільними (відкритими).

За змістом – тематичними або загальними.

Приклади веб-портфоліо

Приклади педагогічних блогів:

- <http://informashka.blox.ua/html/1310721,262146,21.html?22973>
- <http://pcti-ketrin.blogspot.com/>
- <http://blog.ed-sp.net/pakhomova/2008/09/29/novi-informacijni-texnologii%D1%97-v-navchanni-anglijsko%D1%97-movi/>
- <http://ekaterina43.blogspot.com/>

Як і де створити блог

Технічно блог може бути реалізований:

- Stand alone блог — блог на окремому хостингу і движку. Є і безкоштовні можливості, але потребують певних спеціальних знань в ІТ.
- Блог на блозі-платформі — блог, що ведеться на потужностях блогу-служби (Livejournal, Liveinternet, Blogger і ін.). Є багато безкоштовних блог-служб. Простий блог не потребує спеціальних знань у сфері ІТ.

- Моблог – мобільний веблог, що містить контент, що розміщується у веб з мобільних або портативних пристроїв.

Безкоштовні сервіси звичайно є менш надійними та менш функціональними. Але існуючих можливостей зазвичай достатньо для створення повноцінного сайту з різноманітними елементами та користувацьким дизайном.

Сервіси для створення блогу: українські

В Україні краще за все реєструвати блоги:

1. Блоги i.ua – простий сервіс. Вимагає наявності зареєстрованої саме в них адреси електронної пошти
2. Bigmir.net – мало відрізняється від попереднього сервісу.
3. Vloх.ua – легка реєстрація. Для оздоблення та налаштування є інструкції на сайті.

Сервіси для створення блогу: популярні

Найбільш популярні сервіси для створення блогів:

1. Живий журнал на Livejournal – найвідоміший зі всіх сервісів ведення блогів. Наймовірна кількість користувачів і співтовариств. Не дуже зручний інтерфейс. Не важливо хто ви і чим ви цікавитесь, однодумців і читачів ви там обов'язково знайдете.
2. Blogger.com – дуже хороша і якісна блог платформа від гіганта Google. Сервіс дуже зручний і практично нічим по функціональності не поступається автономним блогам. Але для реєстрації блогу необхідно мати пошту від Google.
3. Liveinternet.ru на Ліру – не дуже швидко працює, але з навігацією справи йдуть набагато краще чим в ЖЖ. Так само величезна кількість користувачів. В основному тінейджери, підлітки, дівчата і просто талановиті люди. Приємний інтерфейс шаблонів.
4. Блоги@mail.Ru – не дуже якісний сервіс блогів. Дуже посповий оскільки серйозних людей там не-

має. Але як на додаток до відомої пошти мейл.ру досить непогано.

5. Я.ру – хороший сервіс від Яндекс. По аудиторії схожий з ЖЖ, але є проблеми з дизайном. Плюсом служить можливість додавати rss-стрічку з інших популярних блогосервісів.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. Складіть структуру свого портфоліо відповідно до визначеної мети. Розмістіть структуру на форумі курсу у темі «Структура мого портфоліо».
2. Складіть орієнтовний зміст кожного розділу портфоліо (сплануйте, які матеріали Ви додасте до кожного розділу). Розмістіть зміст на форумі «Зміст мого портфоліо».
3. Створіть «неформальне резюме» (сформулюйте своє педагогічне кредо), представивши себе як людину творчу та цікаву (хобі, педагогічна філософія).
4. Складіть стислу рецензію на портфоліо вчителя (на вибір) за такою схемою:
 - відповідність структури портфоліо заявленій меті створення;
 - відповідність змісту матеріалів розділу;
 - повнота розкриття матеріалами кожного розділу;
 - особисті зауваження та рекомендації.
5. Згідно з визначеними раніше метою та структурою, оформіть своє портфоліо за допомогою текстового редактора MS Word.
6. На основі створеного портфоліо у MS Word, створіть презентацію портфоліо за допомогою редактора MS PowerPoint.
7. Створіть свій блог за допомогою сервісу блогів Blogspot згідно з наданою інструкцією та настройте його (або аналогічного іншого).

8. Розмістіть основні матеріали свого портфоліо у веб.
9. Додайте адресу свого веб-портфоліо у текстовий варіант та розмістіть гіперпосилання в презентації.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Василенко, Н.В. Портфоліо педагога й учня в системі управління освітою : методичний матеріал / Н.В. Василенко. – Харків : Основа, 2010. – 63 с.
2. Інноваційна діяльність педагога : від теорії до успіху. Інформаційно-методичний збірник / Упорядник Г.О. Сиротенко. – Полтава : ПОППО, 2006. – 124 с.
3. Кондрашина Г. В. Атестація навчального закладу : нормативи, методичні рекомендації, документація / Г.В. Кондрашина. – Харків : Основа: Тріада+, 2007. – 224 с.
4. Мартиненко С.М. Основи діагностичної діяльності вчителя початкової школи : навчально-методичний посібник / С.М. Мартиненко. – К. : Сім кольорів, 2010. – 262с.
5. Портфоліо вчителя : методичний матеріал / упоряд. І.М. Рожнятовська. – К. : Шкільний світ, 2012. – 128 с.
6. Портфоліо методиста : сучасна школа України. Бібліотека / упоряд. Ж.М. Сташко. – К. : Шкільний світ, 2013. – 120 с.
7. Портфоліо педагога / Укладач І. Т. Соколянська – Х. : Вид. група «Основа», 2013. – 224 с.
8. Портфоліо учителя / сост. ЛІ. П. Макарова. – Волгоград : Учитель, 2011. – 102 с.

Додаткова:

9. Васильченко, Л.В. Педагогічне портфоліо / Л.В. Васильченко // Біологія : науково-методичний жур-

- нал/ Гол. ред. Задорожний К. – Харків : Основа, 2013р. – № 31. – С.4-9.
10. Восканян, Г.Г. Портфоліо як форма оцінки результативності самоосвітньої діяльності вчителя / Г.Г. Восканян, Р.Д. Самоздра // Управління школою : науково-методичний журнал. – Київ ; Харків : «Основа», 2008. – № 1. – С. 25-28.
11. Галяпа М. Портфоліо як засіб самовдосконалення педагога / М. Галяпа // Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал. – Київ : ТОВ «Міжнародний центр фінансово-економічного розвитку – Україна», 2011 – № 1. – С. 22-27.
12. Жадан, О.М. Створення якісного портфоліо – фактор успішної атестації вчителя / О.М. Жадан // Економіка в школах України : науково-методичний журнал/ Гол. ред. В. Садкіна. – Харків : Основа, 2013р. – № 2. – С.2-4.
13. Москаленко, М. Портфоліо вчителя або тека досягнень / М. Москаленко // Директор школи. Україна : науково-методичний журнал/ А.О. Панченко. – Київ : «Плеяди», 2011р. – № 5. – С.61-63.
14. Учитель, І.Б. Е-портфоліо як технологія розвитку компетенцій майбутнього викладача професійного навчання / І.Б. Учитель // Проблеми трудової і професійної підготовки : науково-методичний збірник. Вип. 16 / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Слов'янський держ. пед. ун-т ; [відп. ред. В. В. Стешенко]. – Слов'янськ, 2011. – С.113-120.
15. Хайчіна, Ю. Портфоліо як демонстрація власної діяльності / Ю. Хайчіна // Відкритий урок : Розробки. Технології, Досвід : Освітнянський науково-методичний журнал. – Київ : Плеяди, 2011. – № 7/8. – С.72-75.

Інформаційні ресурси:

16. «Національний конкурс «Портфоліо вчителя» http://rkodm.chita.ru/file/konkurs/pologenie_nazional_ticher2.htm (рос.)
 Приклади портфоліо педагогів. Кращі портфоліо, запропоновані на премію Президента Російської Федерації.
17. «Методичний центр «Розвиваюче навчання» http://www.centro-ro.ru/opt/bak_06.html (рос.)
 Призначення портфоліо. Найбільш типові помилки при складанні портфоліо.
18. «Портфоліо. Фестиваль дослідницьких та творчих робіт» <http://portfolio.1september.ru/index.php> (рос.)
 Загальні вимоги щодо презентації портфоліо, приклади. Література щодо створення портфоліо.
19. «Портфоліо педагога» <http://buryatia.fio.ru/work/29/PolyanskayaTV/main.htm> (рос.) Призначення портфоліо. Його складові.
20. «Портфоліо як одна із форм оцінювання індивідуальних досягнень педагогів» http://libraryschool.narod.ru/gazeta/volna/ayhas_4.htm (рос.)
 Розробки портфоліо. «З чого потрібно починати, які матеріали використовувати?»
21. «Бібліотечно-інформаційний центр» http://bookoliki.gmsib.ru/library/index.php?resource=10178&id_site=11 (рос.)
 Приклади складання портфоліо. Актуальні питання. Методичні рекомендації.
22. «Інформаційний сайт» <http://www.yubileyny.ru/index.php?id=news&sub=2005/050820/050820j> (рос.)
 Значення слова «портфоліо». Особливості. Призначення.
23. «Конференція» http://www.acis.vis.ru/9/1_6/birukova.htm (рос.)
 Вимоги до оформлення портфоліо. Побаження до змісту. Різноманітні прийоми та стратегії.

24. «Структура портфоліо вчителя». <http://www.direktor.ru/products/praktika/articles/2006-8/zahartshenko.rtf>
 Оцінка участі педагога в інноваційних процесах на основі портфоліо.
25. «Web структура портфоліо учителя». circ.mgpru.ru/works/75/SushentzovAA/СушенцовAA.ppt
26. «Орієнтовна структура портфоліо педагога». ndavidova1.narod.ru/portfolio.htm
 Формування методичної папки (портфоліо) педагога.
27. «Типи портфоліо, структура портфоліо». pedsovet.perm.ru/_pdocs/1141.ppt ·194КБ 09.02.2006 Т.Н. Макарова, В.А. Макаров, журнал «Завуч» № 4, 2005 рік).
28. «Рекомендації щодо структури різноманітних моделей та використання «портфоліо» учнів, випускників навчальних закладів» ipkps.bsu.edu.ru/source/predprof/baza_rek/portfolio.doc
 Структура портфоліо учня, випускника навчального закладу.
29. «Поняття «портфоліо» та його зміст» http://tmn.fio.ru/works/92x/305/portfolio_ponyatie.htm
 Оцінка методичного портфоліо педагога.
30. «Навчально-методичний пакет «Портфоліо педагога». http://www.niro.nnov.ru/med_res.htm
 Моніторинг професійної діяльності педагога.
31. Габбасова Н.Г. «Портфоліо учителя. Обобщение и систематизация педагогических достижений» Педагогический альманах «День за днем» – СHELPRO. RU http://teacher.at.ua/publ/primernaja_struktura_portfolio_uchitelja/19-1-0-3979
32. Портфоліо учителя. <http://prokinana.narod.ru/> (рос.)
33. Портфоліо учителя. <http://chelpro.ru/dotcom-professional/portfolio-uchitelya> (рос.)
34. Фестиваль педагогических идей. Открытый урок. Портфоліо учителя (универсальная модель) <http://festival.1september.ru/articles/533195/>

35. Портфоліо учителя http://45minut.info/index/portfolio_uchitelja/0-23
36. Портфоліо вчителя. <http://www.openclass.ru/stories/96442>
- Портфоліо учителя. Обобщение и систематизация педагогических достижений <http://www.den-zadnem.ru/page.php?article=390> (рос.)
37. Мухина И.А. Что такое педагогическая мастерская? <http://www.lelien.org/spip.php?article56> (рос.)
38. Педагогическая мастерская как форма взаимодействия педагогов. http://www.school_15001.edu35.ru/pedsovet3.doc.doc (рос.)

МОДЕЛЮВАННЯ ПОРТФОЛІО ПЕДАГОГА

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ШКОЛОЗНАВСТВО»
для студентів педагогічного факультету**

2-ге видання, перероблене і доповнене

Укладач: Бахмат, Наталія Валеріївна

Підписано до друку 4.02.2014.

Формат 64x84 1/16. Гарнітура SchoolBook.

Умов. друк. арк. 4,18. Друк офсетний. Папір офсетний.

Зам. №1550. Наклад 300 прим.

ПП Буйницький О.А.

32300, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський,
вул. Лесі Українки, 31, тел. (03849) 3-63-54

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
від 28.04.2006 р. серія ДК №2477